

STOMATOLOGIYA AMALIYOTIDA QO'LLANILADIGAN ASHYO VA ASBOBLAR, ULARGA QO'YILGAN TALABLAR

P.To'ychiyev

Xojaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada stomatologiya amaliyotida qo'llaniladigan asosiy ashyo va asboblari, ularning turlari va vazifalari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, ushbu vositalarga qo'yiladigan gigiyenik, texnik va funksional talablar ham ko'rib chiqiladi. Stomatologik muolajalarning sifatini ta'minlashda yuqori sifatli materiallar va zamonaviy asbob-uskunalarining o'rnini muhim hisoblanadi.

KIRISH. Stomatologiya tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, tish va og'iz bo'shlig'i kasalliklarini tashxislash, davolash hamda profilaktika qilish bilan shug'ullanadi. Zamonaviy stomatologik muolajalarning samaradorligi asosan ishlatiladigan asbobuskunalar va materiallarning sifatiga bog'liq. Shu sababli, stomatologiya amaliyotida qo'llaniladigan ashyo va asboblari yuqori standartlarga javob berishi lozim. Stomatologik asboblari va materiallar tish plombalash, protez tayyorlash, jarrohlik amaliyotlari, endodontik hamda ortodontik muolajalar kabi turli yo'nalishlarda ishlatiladi. Ularning sifati va texnologik xususiyatlari bemor salomatligi, davolash jarayonining aniqligi va samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada stomatologik amaliyotda keng qo'llaniladigan material va asboblari, ularning turlari, funksional xususiyatlari hamda ularga qo'yiladigan gigiyenik, texnik va xavfsizlik talablariga batafsil to'xtalib o'tiladi.

Asosiy qism 1. Stomatologiya amaliyotida qo'llaniladigan asosiy ashyo va materiallar Stomatologiyada ishlatiladigan materiallar quyidagi asosiy guruhlariga bo'linadi:

Plomba materiallari – kompozitlar, amalgame, shisha ionomer sementlar.

Plomba materiallarining asosiy guruhlari

Amalgama

Amalgama stomatologiyada 150 yildan ortiq qo'llanilgan eng qadimgi plomba materiallaridan biridir. Amalgamning asosi simobning kumush, qalay va mis kabi metallar bilan qotishmasi hisoblanadi

Afzalliklari:

1. Yuqori quvvat va chidamlilik.
2. Chaynash yuklariga qarshilik.
3. Kam xarajat.
1. Metall rang tufayli estetikaning yo'qligi.
2. Simobning potentsial toksikligi.
3. Tish to'qimalariga yopishmaslik.

Amalgam o'zining kuchliligiga qaramay, asta-sekin zamonaviyroq materiallar bilan almashtiriladi, ayniqsa estetika va ekologiyaga yuqori talablar bo'lgan mamlakatlarda

Kompozit materiallar

Kompozit materiallar estetik va mexanik xususiyatlari tufayli etakchi o'rinlarni egallaydi. Ular organik matritsa (qatron) va noorganik plomba aralashmasidir.

Afzalliklari:

1. Yuqori estetika - rangni tishning tabiiy soyasiga moslashtirish qobiliyati.
2. Yopishqoq tizimlardan foydalanganda tish to'qimalariga yaxshi yopishish.
3. Universallik - oldingi va chaynash tishlarini tiklash uchun javob beradi.

Kamchiliklari:

1. Vaqt o'tishi bilan rang o'zgarishi mumkin.
2. Mikro qochqinlarning shakllanishiga olib kelishi mumkin bo'lgan qisqarish tendentsiyasi.
3. Nisbatan yuqori narx.

Zamonaviy kompozitsiyalar kuch va estetika o'rtasidagi muvozanatni ta'minlaydigan mikro va nanogibridlarga bo'linadi Shisha ionomer tsementlar (GIC) Shisha ionomer tsementlari aluminosilikat shisha va poliakril kislota aralashmasidan iborat. Ushbu material ayniqsa bolalar stomatologiyasida va vaqtinchalik restavratsiyalar uchun mashhur.

Afzalliklari:

1. Yuqori biyoslashuv
2. Kariyesning oldini oluvchi fluorid ajralishi
3. Foydalanish qulayligi.

Ortopedik materiallar – metall, keramika, zirkoniy asosidagi protezlar. Ortopedik materiallar — bu suyaklar, bo'g'imlar va tana tuzilishini qo'llab-quvvatlash, davolash hamda qayta tiklash uchun ishlatiladigan vositalar. Ular orasida maxsus

qotishmali implantlar, jarrohlik vintlari, plastinalar va protezlar mavjud Bu mahsulotlar asosan tanadagi yukni taqsimlash va struktura yaxlitligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Asosiy Ortopedik Materiallar Turlari:

Jarrohlik materiallari: Suyaklarni mahkamlash uchun vintlar, plastinalar va mixlar.

Implantlar: Bo'g'imlarni almashtirish (endoprotezlash) uchun mo'ljallangan mahsulotlar.

Protez-ortopedik mahsulotlar: Oyoq-qo'l nuqsonlarini qoplaydigan protezlar, korsetlar va korrektorlar.

Stomatologik ortopediya materiallari: Tishlarni tiklashda qo'llaniladigan metallar, keramika va polimerlar.

Endodontik materiallar – guttapercha, antiseptik pastalar.

Endodontik materiallar ildiz kanallarini davolash, zararsizlantirish va germetik to'ldirish uchun ishlatiladigan asosiy vositalardir. Guttapercha shishlar (pinlar) kanalni asosiy to'ldiruvchi material bo'lsa, antiseptik pastalar (silorlar) kanal ichini dezinfeksiya qilish va germetik yopish uchun qo'llaniladi.

Asosiy Endodontik Materiallar:

Guttapercha (Guttapercha pinlari): Ildiz kanalini to'ldirishda (obturatsiya) eng keng tarqalgan material. U biologik inert, inert, rentgenokonstrast (rentgenda ko'rinadi) va qizdirilganda plastiklik xususiyatiga ega.

Afzalliklari: To'qimalarga ta'sir qilmaydi, kerak bo'lganda kanaldan oson olib tashlanadi.

Turlari: Standart (ISO) va konusli (non-standardized) pinlar.

Antiseptik pastalar (Silorlar): Guttapercha bilan birga qo'llaniladigan, kanalning mayda noaniqliklarini to'ldiruvchi va antiseptik ta'sir ko'rsatuvchi pasta yoki tsementlar.

Vazifasi: Ildiz kanalida qolgan mikroorganizmlarni yo'q qilish va kanalni germetik yopish.

Tarkibi: Tarkibida odatda yod preparatlari, antibiotiklar yoki boshqa antiseptik moddalar bo'ladi.

Asosiy turlari:

Sink-oksid-evgenol asosidagi pastalar (yallig'lanishga qarshi ta'sir).

Rezorsin-formaldegid pastalari (qotib qolgandan keyin kanalni yaxshi yopadi, lekin tishni bo'yab qo'yishi mumkin).

Kalsiy gidroksid asosidagi pastalar (antiseptik va to'qimalarni qayta tiklovchi ta'sir).

Epoksid qatronlar (zamonaviy, germetikligi yuqori).

Anesteziya vositalari – inyeksiya va spreylash yo‘li bilan qo‘llaniladigan og‘riq qoldiruvchi moddalar.

2. Stomatologiyada ishlatiladigan asosiy asbob-uskunalar

Bormashinalar – tishlarni burg‘ulash va ishlov berish uchun.

Pintsetlar va zondlar – tashxis qo‘yish va manipulyatsiyalar uchun.

Ekstraktorlar – tishlarni olib tashlash uchun.

Ultrasonik scalerlar – tish toshini tozalash uchun.

Sterilizatorlar – asboblarni dezinfeksiya qilish va sterillash uchun.

3. Asbob va materiallarga qo‘yiladigan talablar Gigiyena va sterilizatsiya – infeksiyalarning oldini olish uchun barcha asboblari steril bo‘lishi lozim. Yuqori sifat va chidamlilik – materiallar bemor uchun xavfsiz va uzoq muddatli bo‘lishi kerak. Ergonomik dizayn – stomatologik asboblari shifokor uchun qulay bo‘lishi va ish jarayonini yengillashtirishi zarur. Zamonaviy texnologiyalarga moslik – stomatologik amaliyotda yangi innovatsion materiallar va asboblari qo‘llanilishi muhimdir.

Xulosa Stomatologiya amaliyotining samaradorligi ishlatiladigan materiallar va asboblarning sifatiga bog‘liq. Shuning uchun stomatologik vositalarga yuqori gigiyenik, texnik va funksional talablar qo‘yiladi. Zamonaviy va yuqori sifatli asbob-uskunalar stomatologik muolajalarning sifatini oshirishga, bemorlarning qulayligini ta‘minlashga hamda tibbiyot mutaxassislarining ishini yengillashtirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M.V.Bekmetov, F.SH.Fayzullaev. «Ortopedik stomatologiya» Toshkent, Abu Ali Ibn Sino nashriyoti, 2002.
2. V.N.Trezubov, L.M.Mishinev, N.Yu.Neznanova «Ortopedicheskaya stomatologiya» Sank-peterburg, SpetsList, 2003 g
3. S.E.Kubaev, M.T.Hamidov «Olinmaydigan tish protezlarini tayyorlash». Toshkent. «Ilm Ziyo», 2007.
4. X.I.Israilov, R.N.Nigmatov, N.L.Xabilov «Ortopedik stomatologiya» Toshkent, «Ilm Ziyo», 2011 yil.
5. V.S.Bulgakov «Stomatologicheskoe materialovedenie» Moskva, 2016.
1. Qo‘shimcha adabiyotlar
6. M.V.Bekmetov, F.SH.Fayzullaev «Ortopedik stomatologiya xom ashyolari» Toshkent, 1994.
7. X.SH.Raxmonov «Materialshunoslik» Toshket, 2007.
8. V.S.Bulgakov «Stomatologicheskoe materialovedenie» Moskva, 2016.

Internet saytlar

1. www.dental-revue.ru
2. www.med.uz.
3. dental-technic.info

4. protezi – zubov.ru
5. ya – stomatolog.ru.
6. www.medbook.net.ru
7. www.Lexuz.uz.,
8. <https://minzdrav.uz.>,
9. ziyo.net

